

UCHWAŁA NR II/25/24
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

z dnia 27 maja 2024 r.

w sprawie wyrażenia stanowiska związanego z apelami dotyczącymi wydłużenia terminów eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych.

Na podstawie § 16 ust. 2 Statutu Województwa Wielkopolskiego, którego tekst jednolity został ogłoszony obwieszczeniem Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 października 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Wielk. z 2018 r. poz. 8635) w zw. z art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54), Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwała, co następuje:

§ 1.

Wyraża się stanowisko w sprawie apelów: Rady Gminy Blizanów, Rady Gminy Brudzew, Rady Gminy Duszniki, Rady Gminy Gizałki, Rady Miejskiej w Golinie, Rady Gminy Kazimierz Biskupi, Rady Gminy Kołaczkowo, Rady Miejskiej Kościana, Rady Gminy Kościelec, Rady Miasta i Gminy Kórnik, Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu, Rady Gminy Rozdrażew, Rady Miejskiej Gminy Rychtal, Rady Gminy Turek, Rady Miejskiej w Wyrzysku oraz Rady Powiatu Obornickiego, dotyczących wydłużenia terminów eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw określonych w uchwale Nr XXXIX/941/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 8807 z późn. zm.). Treść stanowiska stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Uchwałę wraz z uzasadnieniem doręcza się:

- 1) Przewodniczącemu Rady Gminy Blizanów;
- 2) Przewodniczącemu Rady Gminy Brudzew;
- 3) Przewodniczącemu Rady Gminy Duszniki;
- 4) Przewodniczącemu Rady Gminy Gizałki;
- 5) Przewodniczącemu Rady Miejskiej w Golinie;
- 6) Przewodniczącemu Rady Gminy Kazimierz Biskupi;
- 7) Przewodniczącemu Rady Gminy Kołaczkowo;
- 8) Przewodniczącemu Rady Miejskiej Kościana;
- 9) Przewodniczącemu Rady Gminy Kościelec;
- 10) Przewodniczącemu Rady Miasta i Gminy Kórnik;
- 11) Przewodniczącemu Rady Miejskiej w Nowym Tomyślu;
- 12) Przewodniczącemu Rady Gminy Rozdrażew;
- 13) Przewodniczącemu Rady Miejskiej Gminy Rychtal;
- 14) Przewodniczącemu Rady Gminy Turek;
- 15) Przewodniczącemu Rady Miejskiej w Wyrzysku;
- 16) Przewodniczącemu Rady Powiatu Obornickiego.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Przewodniczącemu Sejmiku Województwa Wielkopolskiego.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Sejmiku
Województwa
Wielkopolskiego

Tatiana Sokołowska

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr II/25/24
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia 27 maja 2024 r.

Instrumentem wkomponowanym w przepisy ochrony środowiska, celem stworzenia lepszych możliwości poprawy jakości powietrza na szczeblu wojewódzkim i lokalnym, jest tzw. „uchwała antysmogowa”. Zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

W związku z powyższym Sejmik Województwa Wielkopolskiego przyjął uchwałę Nr XXXIX/941/17 z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

W przedmiotowej uchwale wskazano m.in. maksymalne terminy eksploatacji urządzeń oddanych do użytkowania przed dniem wejścia w życie uchwały (1 maja 2018 r.), niespełniających wymagań w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń.

Rada Gminy Blizanów, Rada Gminy Brudzew, Rada Gminy Duszniki, Rada Gminy Gizałki, Rada Miejska w Golinie, Rada Gminy Kazimierz Biskupi, Rada Gminy Kołaczkowo, Rada Miejska Kościana, Rada Gminy Kościelec, Rada Miasta i Gminy Kórnik, Rada Miejska w Nowym Tomyślu, Rada Gminy Rozdrażew, Rada Miejska Gminy Rychtal, Rada Gminy Turek, Rada Miejska w Wyrzysku oraz Rada Powiatu Obornickiego, wystosowały apele o prolongatę ww. terminów. W przedmiotowych apelach powołano się m.in. na niestabilną sytuację ekonomiczną i polityczną oraz zaburzenia na rynku paliw, a także na nieposiadanie przez mieszkańców środków na wymianę starych urządzeń.

Należy jednak podkreślić, że sformułowania zawarte w apelach są bardzo ogólne i nie zostały poparte żadnymi dokumentami (analizami), w świetle których zasadne byłoby dokonanie zmiany przywołanej uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego.

Zgodnie z ogłaszanymi Komunikatami Komisji Europejskiej, Komisja zobowiązała się do dalszej poprawy jakości powietrza i lepszego dostosowania unijnych norm jakości powietrza do zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Zapowiadane jest również wzmocnienie przepisów dotyczących monitorowania, modelowania i planowania w odniesieniu do jakości powietrza. We wrześniu 2021 r. WHO opublikowała nowe wytyczne dotyczące jakości powietrza, oparte na obszernym sprawozdaniu podsumowującym wyniki badań naukowych dotyczących wpływu zanieczyszczenia powietrza na zdrowie. We wnioskach zawartych w wytycznych dotyczących jakości powietrza, wyraźnie podkreśla się znaczenie obniżenia stężenia zanieczyszczeń na każdym poziomie i wykazuje się wyraźne korzyści dla zdrowia publicznego i środowiska wynikające z takich działań. Korzyści społeczne wynikające ze stałej i lepszej redukcji zanieczyszczenia powietrza znacznie przewyższają związane z tym koszty. Zgodnie z szacunkami Komisji Europejskiej, roczne bezpośrednie koszty przestrzegania różnych scenariuszy polityki analizowanych w ramach oceny skutków zmiany Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. UE. L t. 152, str. 1) wynoszą od 3,3 mld EUR do 7 mld EUR, a pieniężne korzyści dla zdrowia i środowiska wynoszą od 36 mld EUR do 130 mld EUR w 2030 r., co pokazuje, że korzyści z polityki jakości powietrza znacznie przewyższają koszty jej wdrożenia.

Należy także mieć na uwadze fakt, że uchwała Nr XXXIX/941/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, jest zgodna z zapisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności z art. 68 stanowiącym, że każdy obywatel ma prawo do ochrony zdrowia a władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku.

Władze publiczne są także obowiązane do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska. Natomiast art. 74 Konstytucji wskazuje, że ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska. Zaś w art. 86 zobowiązano każdego obywatela do dbałości o stan środowiska i ponoszenia odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie.

Wobec powyższych okoliczności, które są także spójne z uchwałą Nr XXI/391/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej” (Dz. Urz. Woj. Wielk. poz. 5954), aktualnie nie planuje się wprowadzenia zmian zapisów uchwał antysmogowych obowiązujących na terenie województwa wielkopolskiego.

Samorząd Województwa Wielkopolskiego systematycznie realizuje wszystkie zadania strategiczne związane z regionalnym zarządzaniem jakością powietrza i opóźnienie procesu wymiany starych kotłów na paliwo stałe w sposób istotny spowolniony podejmowane od lat działania na rzecz poprawy jakości powietrza. Tym samym istnieje poważne ryzyko, że dotychczasowe starania włożone w realizację działań zmierzających do poprawy jakości powietrza nie przyniosą założonego celu. Potrzeba przyjęcia uchwał antysmogowych wynikała przede wszystkim z troski o zdrowie i życie Wielkopolan, zwłaszcza tych, na których zanieczyszczone powietrze wywiera największy wpływ, czyli dzieci i osób starszych, a także kobiet w ciąży i osób o słabszej odporności. Drobnocząsteczkowy pył powoduje bowiem liczne choroby związane m.in. z układem oddechowym, krążeniowym i odpornościowym, a benzo(a)piren jest silnie rakotwórczym węglowodorem. Przy wsparciu pozostałych instrumentów służących ochronie powietrza w Wielkopolsce, sukcesywnie jego jakość się poprawia. W tym miejscu należy zaznaczyć, że oprócz uchwał antysmogowych, najważniejszymi regionalnymi dokumentami strategicznymi są programy ochrony powietrza, które wskazują najpilniejsze działania, jakie muszą podjąć samorządy w celu dotrzymania poziomów dopuszczalnych (pyłu PM₁₀ i PM_{2,5}) i docelowych (benzo(a)pirenu) - szkodliwych substancji w powietrzu. Bez skutecznej, terminowej realizacji zapisów uchwał antysmogowych nie będzie możliwe osiągnięcie efektów ekologicznych założonych w programach ochrony powietrza. W związku z tym należy nadmienić, że działania określone w każdym z tych dokumentów muszą być spójne zarówno co do zakresów, jak również okresów ich realizacji, dla zagwarantowania uzyskania oczekiwanych efektów w postaci poprawy jakości powietrza w Polsce.

Należy również zauważyć, że 22 lutego 2018 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że Polska naruszyła unijne prawo w dziedzinie jakości powietrza, a dopuszczalne stężenia PM₁₀ były przekraczane w sposób ciągły. Tak więc konieczne jest zrealizowanie postanowień zawartych w uchwałach antysmogowych zgodnie z harmonogramem. Wymaga również podkreślenia fakt, że wszystkie uchwały antysmogowe zostały podjęte i ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego jeszcze w roku 2017, zatem zapisy dotyczące okresów dostosowawczych są znane już od prawie 6 lat. Ponadto, Samorząd Województwa Wielkopolskiego, od roku 2017 systematycznie prowadzi kampanie informacyjne dotyczące problematyki jakości powietrza, w których zwraca uwagę na określone w uchwałach antysmogowych terminy obowiązkowej wymiany poszczególnych urządzeń grzewczych.

Niezależnie od powyższego, Marszałek Województwa Wielkopolskiego wystosował do urzędów obsługujących jednostki samorządu terytorialnego, które w okresie od października 2023 r. do marca 2024 r. wystosowały apele, ankiety celem przygotowania analizy rzeczywistego stanu zaawansowania procesu wymiany kotłów bezklasowych oraz identyfikacji najważniejszych przeszkód realizacji przywołanej uchwały Nr XXXIX/941/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z 18 grudnia 2017 r. Ankietyzacja wykazała utrzymujący się ciągle znaczny udział kotłów pozaklasowych w strukturze źródeł ciepła na podstawie danych, jak również brak wystarczających środków własnych w budżetach gmin na udzielenie adekwatnego do potrzeb wsparcia finansowego mieszkańców w procesie wymiany instalacji. Większość gmin, do których skierowano ankiety nie prowadzi własnych programów dofinansowania wymiany źródeł ciepła, co jest niezgodne z zapisami programów ochrony powietrza obowiązujących na terenie województwa wielkopolskiego. Programy te, wśród działań naprawczych realizowanych przez gminy, wskazują bowiem m.in. sukcesywne udzielanie dotacji na wymianę starych nisko sprawnych kotłów, pieców i palenisk (pieców kaflowych) zasilanych paliwem stałym na ogrzewanie proekologiczne.

Wyniki ankietyzacji zostały poddane analizie Zespołu do sprawy wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, powołanego przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego w roku 2017. Podczas posiedzenia w dniu 1 marca 2024 r. Zespół przyjął stanowisko, w którym stwierdził, że ze względu na konieczności kontynuacji działań na rzecz poprawy jakości powietrza, wyraża sprzeciw wobec wprowadzenia zmiany terminów określonych w uchwałach antysmogowych i rekomenduje Zarządowi Województwa Wielkopolskiego pozostawienie dotychczasowego brzmienia uchwał antysmogowych. Zespół podkreślił konieczność zintensyfikowania aktywności części gmin w zakresie walki o czyste powietrze, w szczególności w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na działania termomodernizacyjne oraz wymianę kotłów pozaklasowych, a także zwiększenie oferowanej pomocy finansowej ze środków własnych. Wskazano także na dostępne możliwości finansowania działań zmierzających do poprawy jakości powietrza, w tym termomodernizacji oraz wymiany instalacji pozaklasowych na paliwo stałe.

Stanowisko Zespołu do sprawy wprowadzenia ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, zostało przedstawione Zarządowi Województwa Wielkopolskiego.

Wobec wyżej opisanych okoliczności Sejmik Województwa Wielkopolskiego stwierdza, iż prolongata terminów eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw określonych w uchwale Nr XXXIX/941/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 18 grudnia 2017 r., nie jest uzasadniona.

Uzasadnienie do uchwały Nr II/25/24
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia 27 maja 2024 r.

W myśl § 16 ust. 2 Statutu Województwa Wielkopolskiego, którego tekst jednolity został ogłoszony obwieszczeniem Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 29 października 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Wielk. z 2018 r. poz. 8635), w sprawach, w których Sejmik nie realizuje swoich uprawnień stanowiących może wyrażać opinie, podejmować apele i zajmować stanowiska w formie uchwały.

W tej sytuacji podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.